

Discurs del rector Javier Lafuente a l'acte d'inauguració del curs acadèmic 2024-2025 de la Universitat Autònoma de Barcelona

Sala d'actes del Rectorat, 14 d'octubre de 2024

Consellera de Recerca i Universitats,
Alcalde de Cerdanyola del Vallès,
Vicepresident del Consell Social,
Membres de l'Equip de Govern,
Regidors i regidores,
Rector Pascual,
Rector Solà,
Rectora Ripoll,
Rectora Arboix,
Deganes, degans i director de l'Escola d'Enginyeria,
Directors i directores de departament,
Síndica de greuges de la UAB,
Autoritats acadèmiques,
Membres de la comunitat universitària,
Amigues i amics,

És un plaer donar-vos la benvinguda a l'acte d'inauguració del curs acadèmic 2024-2025 de la Universitat Autònoma de Barcelona.

En primer lloc, vull felicitar el nostre conferenciant per la lliçó que ens ha ofert. Sens dubte, ha estat una intervenció que ens ha aportat una visió crua i summament crítica de la situació d'emergència climàtica i, sobretot, de la resposta que els governs i les institucions hi han donat. Kevin Anderson apella a la necessitat d'un canvi radical que afronti el problema des de l'arrel i que superi la retòrica buida actual, un canvi profund i urgent que permeti aplicar solucions efectives i que trenqui la dinàmica que ens porta cap a un desastre ecològic i social evident.

Certament, la lliçó que acabem de sentir ens interpel·la com a societat perquè mostra fredament la nostra fragilitat davant d'un futur incert que, en molts aspectes, ja és ben present. Està clar que les conseqüències ambientals i socials del creixement basat en l'ús intensiu de recursos energètics i naturals posen en qüestió la viabilitat d'un model per definició limitat. D'acord amb els indicadors

actuals i les previsions gens optimistes a curt i llarg terminis, cal un compromís autèntic i enèrgic dels governs, de les administracions i de la ciutadania. En poques paraules, cal passar de la conscienciació a l'acció per palliar la situació.

Lògicament, i com no podria ser d'una altra manera, la universitat, com a part de la societat i com a servei públic, ha de contribuir a aquest debat i ha de participar activament en l'estratègia de lluita contra el canvi climàtic. I cal que ho faci des del coneixement i la reflexió i, sobretot, des de l'exemple.

La nostra universitat ha demostrat un compromís inequívoc amb la lluita contra el canvi climàtic des de tots els àmbits d'actuació: la docència, la recerca i la transferència. La UAB ha estat pionera al nostre país a l'hora d'aplicar polítiques mediambientals i assumir una gestió responsable de l'espai i dels recursos. Fruit d'aquesta preocupació, la UAB va aprovar el curs passat un programa de política climàtica molt ambiciós per tal d'eliminar l'ús de combustibles fòssils, disminuir la petjada de carboni i compensar les emissions de gasos d'efecte hivernacle, amb l'objectiu d'assolir la neutralitat climàtica l'any 2030. I, d'altra banda, des de la Universitat s'està treballant en la creació d'una assignatura en transició ecosocial que s'impartirà al conjunt dels graus.

Vull destacar també que els nous Estatuts de la UAB assumeixen la lluita contra l'emergència climàtica i les accions a favor de la sostenibilitat i del medi ambient com a part dels principis d'actuació de la Universitat. Tal com vaig escriure al correu que us vaig adreçar un cop culminat el procés de renovació dels Estatuts, «uns nous estatuts no són només un conjunt de normes i reglaments; són un compromís ferm de totes les persones integrants d'una comunitat universitària amb aquesta comunitat i amb la societat». I, en aquest cas, exposen el compromís de tots nosaltres amb una qüestió fonamental: el creixement sostenible i el medi ambient.

L'aprovació enguany dels Estatuts de la Universitat és una mostra evident de la força que tenim com a comunitat. Una força que s'expressa clarament quan s'implementen processos i mecanismes participatius, inclusivament i transparents, i que connecta amb els valors fundacionals de la UAB: una universitat democràtica, científica i compromesa socialment.

Perquè la Universitat Autònoma de Barcelona ha estat, des dels inicis, l'any 1968, implicada socialment, políticament i culturalment amb el país. Estudiants, docents i personal d'administració van participar activament a les mobilitzacions del final del franquisme i en l'impuls de la renovació universitària durant la transició de la dictadura a la democràcia, amb contribucions com el Manifest de Bellaterra, redactat quan el dictador encara era viu, un document que reivindicava una universitat autònoma, democràtica i socialment responsable... i catalana!, perquè ens podem obrir al món sense deixar de defensar la nostra cultura i la nostra llengua. Els nous Estatuts ho deixen ben clar: la Universitat garanteix i promou l'ús del català com a llengua vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament

universitari, així com en les activitats de recerca, gestió, transferència i intercanvi de coneixement.

Al febrer és compleixen 50 anys d'aquest manifest fundacional. I ho hauríem de commemorar, però no tant com el record d'un fet històric del passat, sinó com a reflexió sobre uns temps i un país als quals, malauradament, a alguns els agradaria tornar, i no ho hem de permetre.

Tornant al present, en aquesta concepció d'universitat, les persones són el principal actiu de l'organització. Per aquest motiu, l'acció de govern ha d'anar en dues direccions necessàries i complementàries: d'una banda, enfortir les estructures de personal i assegurar el relleu generacional i, de l'altra, fomentar polítiques que assegurin la igualtat i la convivència de tots els membres de la comunitat universitària.

La captació, la retenció i el reconeixement del talent són accions fonamentals per desplegar les missions de la Universitat i són cabdals perquè esdevingui una organització eficient i competitiva. Afortunadament, durant els dos darrers cursos s'ha revertit, en part, la tendència regressiva i de precarització a la qual s'havia vist abocada la Universitat com a conseqüència de la manca de finançament i d'unes taxes de reposició restrictives. El Pla de xoc i l'augment dels recursos destinats a personal han redundat en benefici de la plantilla de personal permanent i han possibilitat la posada en marxa de polítiques d'atracció de talent, tot i que encara són insuficients. Aquesta tendència es refermarà amb l'execució del compromís d'augmentar les places de PDI per la implementació de la LOSU, i cal aprofitar també les oportunitats que ofereix la nova legislació per materialitzar el pla de millora del PTGAS, cabdal a l'hora d'enfortir-lo i tecnificar-lo.

Al mateix temps, la UAB ha avançat decididament en les polítiques que fomenten la igualtat, la inclusió i la integració de tots els membres de la comunitat universitària. Aquestes polítiques s'han traduït en normes i actuacions que assegurin la convivència de tots els col·lectius en un campus cada vegada més dinàmic culturalment i socialment.

El nostre campus s'obre al territori i es posiciona, amb fets i dades, com un pol de coneixement i d'innovació que contribueix activament al progrés socioeconòmic. L'aprenentatge basat en reptes, que s'està desplegant gradualment mitjançant proves pilot a diferents centres, és un plantejament metodològic que connecta perfectament amb aquesta concepció de campus com a laboratori obert que aporta solucions als reptes del territori. Aquest enfocament, que la UAB ha liderat a l'ECIU University, però que va més enllà, ha esdevingut una eina educativa de gran impacte, perquè és una metodologia integradora, motivadora i socialment compromesa. En aquest sentit, també vull posar en valor la celebració enguany de la primera conferència de recerca de l'ECIU University, que va tenir lloc al nostre campus, i que ens va permetre compartir i estimular la recerca oberta i col·laborativa enfocada a reptes.

D'altra banda, vull destacar la labor que s'ha dut a terme en els àmbits de l'ocupabilitat i l'emprenedoria de l'alumnat, dos aspectes que connecten la Universitat amb la societat i que són clau a l'hora de facilitar la inserció laboral i dotar l'alumnat de les competències bàsiques per desenvolupar idees i projectes emprenedors. També vull remarcar l'esforç i les iniciatives dels centres en aquests àmbits, mitjançant, entre altres activitats, la posada en marxa de les fires d'ocupació, una experiència que està tenint una gran acollida entre l'alumnat.

Pel que fa a l'activitat de recerca i de transferència, l'excel·lència i la competitivitat dels grups de recerca de la UAB han estat àmpliament demostrades en la qualitat de la producció científica i en la captació de recursos. El posicionament de la UAB com a primera universitat de l'Estat en la captació de fons europeus en el primer trienni del programa Horizon Europe n'és un exemple.

Però, més enllà dels projectes iniciats i assolits, de la projecció creixent de la recerca de la UAB i de la consolidació de la nostra universitat entre les 200 millors del món, vull remarcar l'aposta per la recerca oberta i la ciència ciutadana i la voluntat de fomentar la innovació en col·laboració amb la resta d'agents del territori, perquè demostren, d'una manera explícita, el compromís de la UAB amb la societat. Amb aquest objectiu, demà, precisament, s'inaugura la segona edició de la Setmana de la Innovació, amb què la UAB vol mostrar el seu ecosistema d'innovació i emprenedoria i apropar a la societat les tecnologies i el coneixement innovador que es generen al campus.

En resum, la universitat ha de ser un motor de transformació i de progrés social, i aquest és el fonament de la concepció d'universitat compromesa socialment que la UAB reivindica.

Tanmateix, cal tenir en compte que les universitats catalanes aconseguim resultats molt rellevants amb uns recursos clarament inferiors als sistemes universitaris del nostre entorn europeu de referència. Aquesta situació impedeix que competim en igualtat de condicions per aconseguir recursos externs, i limita en gran manera la nostra contribució com a generadores i transmissores de coneixement. Malgrat això, sabem que la inversió en el sistema universitari genera un impacte molt positiu i que, per exemple, produïm el 75 % de la recerca del país.

Si volem que les universitats despleguin tot el seu potencial i duguin a terme eficaçment el paper estratègic que tenen en la nova societat del coneixement, calen polítiques públiques i mesures concretes que ho afavoreixin. I ara sembla que anem pel bon camí: el president Illa va afirmar la setmana passada, a la inauguració de curs del sistema universitari català, que el Govern de la Generalitat treballa «en un nou model de finançament universitari estable, singular i amb retiment de comptes» i que és objectiu del seu govern «assolir una inversió equivalent a l'1 % del PIB per al 2030». I la consellera de Recerca i Universitats, que avui ens acompanya —gràcies, Núria—, va dir, durant la seva compareixença al Parlament de Catalunya del mes passat, que volen incrementar fins «als 1.400

milions d'euros el finançament del sistema públic d'universitats» i posar en marxa un nou pla d'inversions de les universitats que «doblarà la dotació actual i que donarà estabilitat a les universitats amb un programa pluriennal d'inversions».

Em satisfà enormement dir-vos que aquests són alguns dels objectius fixats al Pacte Nacional per a la Societat del Coneixement i reclamats també a la Declaració de Calonge, signada l'abril passat pels rectors i els presidents dels consells socials de les universitats públiques catalanes. Aquesta declaració proposa dotze mesures de política pública en els àmbits de l'impacte social, el professorat i l'alumnat, les infraestructures, i els recursos i les estructures, que creiem fonamentals per avançar en el progrés del país.

Consellera, ja sabeu que ens tindreu sempre al vostre costat, treballant braç a braç, caminant per aquest camí, però com diu el lema de la ciutat que ens acull — oi, estimat alcalde Cordón?—: «*Facta, non verba*». Esperem aquestes concrecions al més aviat possible.

Tanmateix, si hi ha àmbits que milloren, d'altres, malauradament, empitjoren de manera alarmant. No puc deixar de recordar de nou la terrible situació que segueixen vivint a Palestina. Una situació que, lluny de solucionar-se, s'està estenent per tota la regió amb una escalada bèl·lica de conseqüències imprevisibles. Les dades de morts i ferits, especialment de població civil indefensa, que ens arriben són esfereïdores i crec que no podem parar de reclamar amb insistència un alto el foc immediat i una pau duradora i, sobretot, justa.

Per tal d'ajudar, dins l'àmbit que ens és propi, hem augmentat les beques UAB Refugi fins a 130.000 euros i hem aprovat una convocatòria extraordinària per a estudiants de Palestina que encara estan residint a la Franja de Gaza, Cisjordània o països veïns, amb 148.500 euros més. Tant de bo no fossin necessaris aquests ajuts o els poguéssim dedicar a la reconstrucció del sistema universitari destruït per la barbàrie.

Per acabar, vull expressar el meu agraïment a totes les persones de la comunitat universitària que, dia a dia, contribueixen a enfortir la nostra institució. La vostra labor és indispensable per avançar plegats en la consecució d'una universitat capdavantera i innovadora en docència i en recerca i transferència, una universitat participativa, socialment responsable i projectada al món.

Avui celebrem l'inici d'un nou curs i, per aquest motiu, vull donar especialment la benvinguda a l'alumnat i desitjar-vos que aprofiteu i gaudiu de tot allò que us ofereix la UAB.

Amb aquestes paraules, declaro inaugurat el curs acadèmic 2024-2025 de la UAB.

Moltes gràcies.